

УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА

Гуманізація кримінальної відповідальності

Матеріали

*II Міжнародного науково-практичного симпозіуму
16–17 листопада 2018 р.*

м. Івано-Франківськ – 2018 р.

УДК 343.431 (001.8)

ББК 67.308.112я43

Гуманізація кримінальної відповідальності: матеріали II Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 16–17 листопада 2018 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. – 322 с.

Humanization of Criminal Responsibility: Collection of materials of the 2nd International Science and Research Symposium (Ivano-Frankivsk, November 16–17, 2018). – Ivano-Frankivsk: Printing and Publication Department of the King Danylo University, 2018. – 322 p.

Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Короля Данила (протокол №3 від 25 жовтня 2018 р.)

В збірнику опубліковано матеріали II Міжнародного науково-практичного симпозиуму «Гуманізація кримінальної відповідальності» (16-17 листопада 2018 року).

політичного менеджменту Режим доступу до ресурсу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=75&c=178>
2

3. Петров Н.О. Скандинавська модель запобігання злочинності неповнолітніх та молоді [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.br.com.ua/referats/Pravo/32832-4.html>

4. Обухов В. Н. Педагогические основы формирования правового опыта подростков: Автореф. дис. ... докт. пед. наук. – М., 1988.

5. Яницька Н.В. Групова корисливо-насильницька злочинність молоді та її попередження: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук: спец. 12.00.08 - кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право. / Н.В. Яницька.- Київ, 2000. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: http://dysertaciya.org.ua/disertaciya_1_366.html

6. Яницька Н.В. Напрями боротьби з правопорушеннями молоді // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. - Київ, 1998. -№3. -С. 103-107.

Гловюк І.В.,

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри кримінального процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»,

адвокат АО «Barristers»

(м. Одеса, Україна)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ПЕРЕКЛАД У ПРОЦЕДУРІ СКЛАДАННЯ ДОСУДОВОЇ ДОПОВІДІ

Одним з кримінально-процесуальних рішень, які суд уповноважений прийняти за підсумками підготовчого судового провадження, є доручити представнику персоналу органу пробації скласти досудову доповідь, яка складається з метою забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого, а також прийняття судового рішення про міру покарання. Досудова доповідь про обвинуваченого повинна містити: соціально-психологічну

характеристику; оцінку ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення; висновок про можливість виправлення без обмеження волі або позбавлення волі на певний строк (ч. 3 ст. 9 Закону України «Про пробацію»).

У зв'язку з підготовкою досудової доповіді КПК України передбачає комплекс прав та обов'язків обвинуваченого, перелік яких за певними аспектами вже обґрунтовано піддавався критиці у літературі[1]. Зокрема, обвинувачений має право отримувати роз'яснення щодо порядку підготовки та використання досудової доповіді, відмовлятися від участі у підготовці досудової доповіді; брати участь у підготовці досудової доповіді, надавати представнику персоналу органу пробації інформацію, необхідну для підготовки такої доповіді, ознайомлюватися з текстом досудової доповіді, подавати свої зауваження та уточнення; при цьому обвинувачений зобов'язаний надавати достовірну інформацію представнику персоналу органу пробації, необхідну для підготовки досудової доповіді. Не піддаючи оцінці нормативно закріпленій обсяг прав та обов'язків обвинуваченого, пов'язаних із підготовкою досудової доповіді, відмітимо, що виникає питання, яким же чином можуть бути практично реалізовані ці права, якщо обвинувачений не володіє мовою, якою ведеться кримінальне провадження. Такі випадки на практиці вже мали місце.

У Порядку складення досудової доповіді, затвердженої Наказом Міністерства юстиції України 27 квітня 2017 року № 200/5, деталізовано, що: не пізніше дня, наступного за днем отримання ухвали суду, обвинуваченому надсилається виклик до органу пробації для проведення бесіди; для проведення бесід при підготовці досудової доповіді обвинувачений викликається до органу пробації (за необхідності); під час прибуття за першим викликом до органу пробації обвинуваченому повідомляються: мета, порядок підготовки та використання досудової доповіді; його права та обов'язки при підготовці досудової доповіді; дата подання до суду досудової доповіді; під час бесіди обвинувачений ознайомлюється з інформацією про порядок складення досудової доповіді під підпис, а також з'ясовується наявність або відсутність підстав, визначених КПК України, для відводу представника персоналу органу пробації, якому доручено підготовку досудової доповіді; отримана від обвинуваченого усна інформація оформляється представником персоналу органу пробації у письмовій

формі, з якою обвинувачений ознайомлюється під підпис; про своє рішення про участь (відмову) у підготовці досудової доповіді обвинувачуваний підтверджує повідомленням під підпис; обвинувачений викликається представником персоналу органу пробації для ознайомлення з текстом досудової доповіді; зауваження та уточнення обвинуваченого до тексту досудової доповіді можуть подаватися як в усній, так і письмовій формі. Про можливість/необхідність залучення перекладача у цьому підзаконному нормативно-правовому акті не йдеться. Як вірно звертається увага у літературі, гострим питанням є порядок залучення перекладача до складання досудової доповіді, якщо обвинувачений не розуміє мови судочинства, оскільки як у КПК України, так і в інших законах, які стосуються досудової доповіді, жодної згадки про це немає, хоча обвинуваченому гарантовано право брати участь у складанні досудової доповіді [2, с. 86-87]. Хоча, як уявляється, мова має йти не тільки про порядок, а й про підстави залучення перекладача, а також про його права та обов'язки у процедурі підготовки досудової доповіді.

Вважаємо, що таку прогалину слід розглядати як певний недолік, який має бути оперативно усунений, а не як свідоме рішення законодавця. Було б дивним, якщо б КПК України передбачав загальну норму, що слідчий суддя, суд, прокурор, слідчий забезпечують учасникам кримінального провадження, які не володіють чи недостатньо володіють державною мовою, право давати показання, заявляти клопотання і подавати скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись у разі необхідності послугами перекладача в порядку, передбаченому КПК України (ч. 3 ст. 29 КПК України), протягом кримінального провадження, а також закріпивши право підозрюваного, обвинуваченого користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави, і свідомо б позбавив цього права того ж обвинуваченого у процедурі пробації.

Можуть виникнути зауваження, що у кримінальне провадження, де обвинувачений не володіє мовою, якою ведеться кримінальне провадження, обов'язково залучається захисник, який, якщо тільки він не є адвокатом іноземної держави, володіє державною мовою. Разом з тим, навіть у ситуації, коли захист здійснюється адвокатом, який володіє

державною мовою (а обвинувачений може укласти договір про надання правової допомоги і з адвокатом іноземної держави, який здійснює адвокатську діяльність на території України), захисник зобов'язаний надати консультацію обвинуваченому стосовно його прав і обов'язків у процедурі підготовки досудової доповіді, значенні його участі у цій процедурі, правової природи та наслідків досудової доповіді, участі та відмови в участі у процедурі підготовки досудової доповіді. Проте очевидно, що захисник не може замінити перекладача, враховуючи положення ст. 78, 79 КПК України. Враховуючи ж вищенаведену специфіку процедури підготовки досудової доповіді, вона у ситуації, коли обвинувачений не володіє мовою, якою ведеться кримінальне провадження, вимагає послідовного або синхронного усного перекладу та перекладу тексту досудової доповіді. Враховуючи положення ч. 1 ст. 77, ч. 1 ст. 79 КПК України, представник персоналу органу пробації, який складає досудову доповідь, також не може виконувати обов'язки перекладача.

Таким чином, положення КПК України, Закону України «Про пробацію», Порядок складення досудової доповіді потребують доповнень у контексті участі перекладача. Зокрема, ч. 4 ст. 42 КПК України слід доповнити пунктом 9 у редакції: «9) у разі, якщо обвинувачений не володіє мовою, якою ведеться кримінальне провадження, - отримувати роз'яснення щодо порядку підготовки та використання досудової доповіді рідною або іншою мовою, якою він володіє, відмовлятися від участі у підготовці досудової доповіді рідною або іншою мовою, якою він володіє, брати участь у підготовці досудової доповіді, надавати представнику персоналу органу пробації інформацію, необхідну для підготовки такої доповіді, ознайомлюватися з текстом досудової доповіді, подавати свої зауваження та уточнення - рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави». Частина 4 ст. 9 Закону України «Про пробацію» слід викласти у редакції: «4. Обвинуваченому надається можливість брати участь у підготовці досудової доповіді. У разі, якщо обвинувачений не володіє державною мовою, йому надається можливість брати участь у підготовці досудової доповіді рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави. Участь особи у підготовці

досудової доповіді полягає у наданні персоналу органу пробації інформації, необхідної для підготовки такої доповіді».

Список використаних джерел

1. Лукашкіна Т. В. Деякі зауваження до Закону України "Про пробацію" та внесених у зв'язку з ним доповнень до КПК України / Т. В. Лукашкіна // Актуальні проблеми удосконалення кримінального процесуального законодавства : матер. Всеукр. наук.-практ. конфер., присвяч. до 70-річчя д. ю. н., професора Ю. П. Аленіна (21 квітня 2017 р., м. Одеса) / за ред. Г. О. Ульянової, І. В. Гловюк ; відп. за вип. І. В. Гловюк ; уклад. В. А. Завтур; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса : Юрид. л-ра, 2017. – С. 81-88.

2. Мінченко С.І. Проблемні питання застосування досудової доповіді у кримінальному процесі України // Теоретичні та практичні аспекти інституту пробації в Україні: матеріали міжнародного круглого столу (22 червня 2018 року). – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018.

Горох О.П.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального та
кримінального процесуального права
Національного університету
«Кієво-Могилянська академія», адвокат
(м.Київ, Україна)*

ВИРІШЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НОРМ ПІД ЧАС ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ

Під час застосування кримінально-правових норм нерідко виникають ситуації, коли регулювання одних і тих самих суспільних відносин можливо за допомогою різних норм. В таких випадках має місце конкуренція правових норм, яка вирішується через встановлення того, яка із статей (частини статей, пунктів статей) повинна бути застосована в конкретному випадку [1, с. 388-389]. Конкуренція кримінально-правових норм може виникати на різних стадіях реалізації